

Załącznik do uchwały
Sejmiku Województwa Śląskiego
Nr III/22/6/2008
z dnia 19 marca 2008 roku

**Wojewódzki program wyrównywania szans
osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania
ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2010**

Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2010

Katowice 2008

I. Podstawy opracowania

Podstawowym założeniem opracowania "Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008- - 2010" jest umożliwienie pełnego rozwoju osób niepełnosprawnych na płaszczyźnie społecznej i zawodowej, a tym samym wyrównanie ich szans i integracji w środowisku, o czym stanowi Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz.776 z późniejszymi zmianami), która obliguje Samorząd Województwa do opracowania w/w programu.

Celem strategicznym programu jest poprawa w Województwie Śląskim warunków wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, ich integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Program wpisuje się w realizację celów zawartych w "Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 - 2020" i jest związane z priorytetami:

- Edukacja, kultura, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich.
- Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie.

Jednocześnie jest jednym z podstawowych czynników rozwoju w obrębie wyznaczonych priorytetów zawartych w celach strategicznych w/w Strategii:

- I. Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego.
- II. Rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej.
- III. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.
- IV. Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Równocześnie związany jest z realizacją kierunków działań zawartych w celu strategicznym I.: „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”:

- Kierunek działań 5. Zintegrowanie systemu pomocy społecznej, aktywna polityka społeczna.
- Kierunek działań 8. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie dezorganizacji i patologii społecznej.

Stanowi także integralną część „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020”, wpisując się w jej priorytety w perspektywie rozwoju samorządności i społeczeństwa obywatelskiego:

- wspieranie rodziny w pełnieniu ich funkcji,
- rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej,
- wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych,
- przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych,
- wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej,
- bezpieczeństwo publiczne.

U podstaw tworzenia programu znajdują się również zapisy Karty Praw Osób Niepełnosprawnych, przyjętej uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku (M.P. nr 50, poz.475), która podkreśla, iż: *„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.”*

Konsultacje społeczne

Doświadczenia Samorządu Województwa Śląskiego w realizacji zadań z obszaru polityki społecznej, wskazują, że gwarantem właściwej ich realizacji jest wielowymiarowa współpraca z samorządami lokalnymi, instytucjami regionalnymi i organizacjami pozarządowymi. Opinie uzyskane od: przedstawicieli gmin i powiatów Województwa Śląskiego, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Katowicach, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Śląski, Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych, Śląskiego Centrum Zdrowia Publicznego, Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie jak i Ośrodków Pomocy Społecznej, staną się kluczowym elementem prac dotyczących opracowywania Programu. Opinie dotyczyć mają najważniejszych problemów dotyczących osoby niepełnosprawne, a tym samym pozwolą wypracować cele, przedsięwzięcia i zadania programu, służące poprawie sytuacji osób niepełnosprawnych.

Priorytetowe kierunki działań przyjęte w programie

Działania o charakterze profilaktycznym - obejmują działania zmierzające do wczesnego usprawniania osób dotkniętych niepełnosprawnością (tzw. wczesna interwencja) oraz ograniczania skutków niepełnosprawności, a także łagodzenia skutków psychospołecznych związanych z faktem niepełnosprawności.

Działania o charakterze wzmacniającym i wspierającym - obejmują działania, których celem jest wspieranie osób dotkniętych niepełnosprawnością oraz wzmacnianie ich samodzielności i aktywności, zgodnie z zasadą pomocniczości.

Działania o charakterze pomocowym - obejmują działania mające na celu pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz zapobieganie społecznej marginalizacji i wykluczeniu.

Działania o charakterze przystosowawczym - obejmują działania zmierzające do przystosowania środowiska społecznego do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz tworzenie warunków do ich samodzielnego życia.

Działania o charakterze edukacyjnym - obejmują działania mające na celu kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, sprzyjających przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych.

Działania o charakterze promocyjnym - obejmują upowszechnianie działalności i twórczości osób niepełnosprawnych, promowanie ich samodzielności i autonomiczności.

Beneficjenci programu

- 1) Beneficjenci bezpośredni: osoby niepełnosprawne zamieszkujące Województwo Śląskie.
- 2) Beneficjenci pośredni: samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe uczestniczące w realizacji programu.

II. Cel strategiczny:

Poprawa w Województwie Śląskim warunków wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, ich integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Działalność prowadząca do realizacji wymienionego celu będzie polegała z jednej strony na tworzeniu warunków zewnętrznych sprzyjających wyrównywaniu szans i społecznej integracji osób z niepełną sprawnością, z drugiej zaś strony działania będą ukierunkowane bezpośrednio na same osoby niepełnosprawne, prowadząc do wzmocnienia ich samodzielności i zdolności do samoorganizacji.

Cele operacyjne:

1. Aktywne współuczestnictwo podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych w kreowaniu właściwej polityki społecznej.
2. Usprawnienie systemu informacji dotyczącej problematyki osób niepełnosprawnych w regionie.
3. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do różnych form kształcenia.

4. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.
5. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych poprzez rozwój kompleksowego systemu rehabilitacji.
6. Wyrównywanie różnic pomiędzy podregionami Województwa Śląskiego.

Cel operacyjny 1

Aktywne współuczestnictwo podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych w kreowaniu właściwej polityki społecznej.

Przedsięwzięcie 1.1.

Inicjowanie współpracy samorządów terytorialnych, sektora pozarządowego oraz środowiska osób niepełnosprawnych w zakresie diagnozowania sytuacji osób niepełnosprawnych oraz programowania działalności na ich rzecz.

Zadania:

- Współpraca w opracowywaniu lokalnych, zintegrowanych programów na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu.
- Współpraca i wymiana doświadczeń w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych pomiędzy samorządem terytorialnym i sektorem pozarządowym.
- Wspólne aplikowanie projektów do funduszy Unii Europejskiej.
- Prezentacja i promocja modelowych, lokalnych programów wspierania osób niepełnosprawnych.

Przedsięwzięcie 1.2.

Opracowanie i realizacja szkoleń w zakresie problematyki niepełnosprawności dla samorządów lokalnych oraz sektora pozarządowego.

Zadania:

- Współpraca w zakresie badania potrzeb szkoleniowych w obszarze problematyki niepełnosprawności.
- Tworzenie na poziomie regionalnym oraz współpraca w tworzeniu lokalnych programów szkoleń integrujących służby społeczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych w tym wolontariuszy.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 1:

- Wypracowanie przez samorządy terytorialne systemów współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Konsolidacja działalności służb społecznych, realizujących zadania z zakresu niepełnosprawności.

- Opracowanie i realizacja zintegrowanych programów lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województw Śląskiego, instytucje regionalne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, samorządy gminne i powiatowe, organizacje pozarządowe, środowisko osób niepełnosprawnych.

Termin realizacji:

lata 2008 - 2010

Cel operacyjny 2

Usprawnienie systemu informacji dotyczącej problematyki osób niepełnosprawnych w regionie.

W pracach nad rozwiązaniami dotyczącymi usprawnienia systemu informacyjnego powinny współpracować zainteresowane instytucje oraz organizacje pozarządowe w celu zintegrowania swojej działalności w tym zakresie.

Przedsięwzięcie 2.1.

Zintegrowanie działań instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w celu monitorowania sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie śląskim.

Zadania:

- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami dysponującymi danymi dotyczącymi problematyki osób niepełnosprawnych.
- Opracowanie we współpracy z samorządem lokalnym, instytucjami regionalnymi i organizacjami pozarządowymi systemu zbierania danych z zakresu niepełnosprawności.

Przedsięwzięcie 2.2.

Rozszerzenie i aktualizacja danych o instytucjach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie śląskim, zawartych w Internetowej Bazie Informacyjnej Służb Społecznych www.silesia-region.pl/rops/baza.

Zadania:

- Zebranie drogą ankietową kompleksowych informacji o instytucjach i organizacjach pozarządowych działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych. Udostępnianie na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego poszerzonej i uaktualnionej bazy danych o instytucjach i organizacjach

pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie śląskim.

Przedsięwzięcie 2.3.

Usprawnienie przepływu informacji kierowanej do osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Współpraca w zakresie zapewnienia osobom niepełnosprawnym szerszego dostępu do informacji poprzez wykorzystanie różnorodnych źródeł przekazu (Internet, infolinie, publikacje, środki społecznego przekazu itp.).
- Upowszechnianie publikacji prasowych, broszur, poradników, informatorów dotyczących różnych aspektów życia osób niepełnosprawnych oraz przysługujących im praw.
- Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w zakresie działalności informacyjnej i poradnictwa dla osób niepełnosprawnych.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 2:

- Zwiększenie dostępu do informacji, dotyczących niepełnosprawności w Województwie Śląskim.
- Udostępnienie kompleksowej informacji regionalnej o instytucjach i organizacjach pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie śląskim.
- Stworzenie sprawnego systemu informacji dla osób niepełnosprawnych w środowiskach lokalnych.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Urząd Statystyczny w Katowicach, inne instytucje regionalne, samorządy gminne i powiatowe, organizacje pozarządowe działające w środowisku i na rzecz osób lokalnych.

Termin realizacji:

lata 2008 – 2010

Cel operacyjny 3

Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do różnych form kształcenia.

Przedsięwzięcie 3.1.

Działania sprzyjające budowaniu systemu kształcenia ustawicznego osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Monitorowanie potrzeb w środowiskach lokalnych w zakresie kształcenia osób niepełnosprawnych.
- Prowadzenie działań na rzecz równości szans osób niepełnosprawnych w dostępie do edukacji na różnych poziomach.
- Wspieranie i motywowanie osób niepełnosprawnych do podnoszenia poziomu wykształcenia i posiadanych umiejętności - kształcenie ustawiczne.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 3:

- Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia.
- Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnych w działalność na rzecz poprawy dostępności osób niepełnosprawnych do kształcenia.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Kuratorium Oświaty, samorządy gminne i powiatowe, organizacje pozarządowe, przedstawiciele środowiska osób niepełnosprawnych.

Termin realizacji:

Lata 2008 - 2010.

Cel operacyjny 4

Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.

Przedsięwzięcie 4.1.

Edukacja społeczna mająca na celu rozbudzanie społecznej świadomości, dotyczącej problemu niepełnosprawności oraz przełamywanie barier społecznych, związanych z niepełnosprawnością.

Zadania:

- Współpraca w organizowaniu konferencji, seminariów, kampanii, imprez integracyjnych, itp. mających na celu podnoszenie społecznej świadomości dotyczącej problematyki niepełnosprawności.
- Współpraca w zakresie opracowania i realizacji programów edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych mających na celu podnoszenie świadomości osób niepełnosprawnych dotyczącej przysługujących im praw, a także ich potencjału oraz wkładu, jaki wnoszą w życie społeczne.
- Promowanie i prezentacja twórczości artystycznej, kulturalnej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Przedsięwzięcie 4.2.

Inicjowanie i wspieranie działań, sprzyjających zwiększeniu obecności osób niepełnosprawnych w życiu publicznym - promowanie aktywności osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Wspieranie aktywności i samoorganizacji środowiska osób niepełnosprawnych.
- Promowanie i prezentacja twórczości artystycznej, kulturalnej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie działań organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 4:

- Zwiększenie społecznej świadomości dotyczącej problematyki niepełnosprawności.
- Upowszechnienie aktywnego stylu życia i promowanie postawy pokonywania niesprawności wśród osób niepełnosprawnych - zwiększenie aktywności środowiska osób niepełnosprawnych.
- Upowszechnienie wizerunku osób niepełnosprawnych jako aktywnych członków społeczeństwa.
- Zwiększenie zaangażowania samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych w działalność na rzecz przestrzegania praw obywatelskich.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, samorządy gminne i powiatowe, Kuratorium Oświaty, instytucje regionalne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe, środowisko osób niepełnosprawnych.

Termin realizacji:

W toku realizacji programu działalność ciągła.

Cel operacyjny 5

Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych, poprzez rozwój kompleksowego systemu rehabilitacji.

Przedsięwzięcie 5.1.

Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinie, związanym z zaistnieniem niepełnosprawności - wsparcie rodziny z osobą niepełnosprawną.

Zadania:

- Wspieranie i promowanie działań na rzecz rozwoju wczesnej rehabilitacji, jej kompleksowości i ciągłości.

- Badanie sytuacji życiowej oraz potrzeb rodzin z osobami niepełnosprawnymi.
- Współpraca na rzecz rozwoju różnych form wspierania rodzin z osobami niepełnosprawnymi.
- Wspieranie inicjatyw tworzenia i rozwijania działalności grup samopomocowych dla rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności.

Przedsięwzięcie 5.2.

Rozszerzenie oferty usług rehabilitacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz podnoszenie ich jakości .

Zadania:

- Wspieranie rozbudowy sieci wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych - zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i wspomagających w środowisku zamieszkania osób niepełnosprawnych.
- Promowanie rozwoju mieszkalnictwa chronionego.
- Wsparcie działań rozszerzających oferty usług socjalnych i prawnych w środowisku lokalnym, pozwalających na wzmocnienie autonomiczności osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie działań na rzecz osiągnięcia obowiązujących standardów usług świadczonych przez domy pomocy społecznej.
- Prowadzenie działań na rzecz podnoszenia jakości usług dla osób niepełnosprawnych, korzystających z form pomocy środowiskowej i stacjonarnej.
- Wspieranie rozbudowy i modernizacji placówek, służących osobom niepełnosprawnym.
- Doskonalenie zawodowe i podnoszenie świadomości kadr, świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Przedsięwzięcie 5.3.

Poprawa warunków, sprzyjających wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych w dostępie do zatrudnienia.

Zadania:

- Rozszerzanie możliwości podnoszenia umiejętności zawodowych przez osoby niepełnosprawne np. poprzez kursy, szkolenia, doskonalenie zawodowe, i inne.
- Rozwój infrastruktury, służącej nabywaniu i rozwijaniu umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych.
- Promowanie zatrudniania osób niepełnosprawnych, w tym podejmowania własnej działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 5:

- Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz zwiększenie liczby osób dotkniętych niepełnosprawnością, prowadzących samodzielne życie i posiadających niezależność ekonomiczną.
- Konsolidacja środowisk lokalnych na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym.

- Wsparcie rodzin z osobą niepełnosprawną w środowisku lokalnym.
- Ograniczanie instytucjonalizacji życia osób niepełnosprawnych - zwiększenie dostępności i różnorodności świadczeń w środowisku zamieszkania osób niepełnosprawnych.
- Aktywizacja środowiska osób niepełnosprawnych na rzecz samopomocy.
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, samorządy lokalne, organizacje pracodawców osób niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe oraz instytucje i placówki publiczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Termin realizacji:

Działalność ciągła w toku realizacji programu.

Cel operacyjny 6

Wyrównywanie różnic pomiędzy podregionami Województwa Śląskiego.

Przedsięwzięcie 6.1.

Prowadzenie działań, mających na celu wyrównywanie różnic pomiędzy podregionami w dostępie do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Prowadzenie analiz, badań, ekspertyz dotyczących sytuacji osób niepełnosprawnych oraz możliwości realizacji rehabilitacji zawodowej i społecznej.
- Opracowywanie projektów ukierunkowanych na rozwój niezbędnej infrastruktury i zasobów ludzkich w obszarze niepełnosprawności, przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Oczekiwane rezultaty realizacji celu 6:

- Poprawa jakości życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa poprzez wyrównywanie dostępu usług świadczonych na ich rzecz.
- Zwiększenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnych na zasadzie równości.
- Zmniejszenie zjawiska izolacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Partnerzy:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Urząd Statystyczny w Katowicach, samorządy gminne i powiatowe, organizacje pozarządowe, pracodawcy osób niepełnosprawnych.

Termin realizacji:

Lata 2008 - 2010

Uwagi końcowe

Złożoność działań, jakie należy podjąć dla poprawy warunków wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz uzyskania w tym zakresie wymiernych efektów, wymaga zaangażowania w realizację wielu instytucji i organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli środowiska osób niepełnosprawnych.

W ramach programu mogą powstawać szczegółowe projekty tworzone w gminach i powiatach, a także w organizacjach pozarządowych, mające na celu realizację zadań programu. Program może także stanowić podstawę do aplikowania o środki z funduszy strukturalnych, zarówno przez samorządy terytorialne, jak i organizacje pozarządowe.

Szeroka współpraca wszystkich zainteresowanych podmiotów będzie najlepiej sprzyjać wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego.

Opracowanie programu:
Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego na
podstawie Programu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego.

Katowice, dnia 11.02.2008 r.